

Jääkärikenraali Väinö Valve ylennettiin korkeimpaan sotilasarvoon 1992. Helsingin Sanomien pyynnöstä hän puki ylleen univormunsa, jonka hän on luovuttanut Sotamuseoon. Tässä kuvassa Väinö Valve esiintyy ensimmäistä kertaa kenraalin arvomerkeissä.

Väinö ja Alex

Väinö Valve on viimeinen vapaussodassa taistellut jääkäri. Päiväkävelyllä 97-vuotiaan kenraalin kanssa kulkee usein kymmenvuotias Alex Seitsamo, tuleva amiraali.

Ikäero ei estänyt miehiä ystäväystymästä, sillä heidät saattoi yhteen marsalkka Mannerheim.

Lauri Malkavaara kuvat Pertti Nisonen

Siilitien metroasemalta lähtee kävelytie kaupungin suuntaan. Ryhdytään kulkemaan. Noustaan jyrkkä mäki ylös ja tullaan puskaiselta polulta Oravtien kulmaan.

Kas kummaa:

Keskellä katua on vanha mies ja pikkupoika. Vanhus on istunut lepäämään jonkinlaisen metallihäkkyrän päälle.

Kävellään lähemmäksi. Mies onkin ikivanha ja poika hauskanäköinen pisaamanaama. He juttelevat innokkaasti.

Oravtien varrella kaksikko tuntee hyvin, koska he kulkevat melkein joka päivä pienen lenkin yhdessä. Puhumista riittää aina koko matkaksi, vaikka he käyvät verkkaisesti.

Siinä he taas ovat, Väinö ja Alex.

Lepotauko on ohi. Väinö tarttuu molemmin käsin kävelytelineensä kahvoihin ja kohottautuu hitaasti ylös.

Alex sanoo jotain. Väinö hymyilee hänelle ja vastaa.

Puhuvatko he hevosista?

Alex aikoo nimittäin keväällä ryhtyä harrastamaan ratsastusta ja tarvitsee ehkä neuvoja.

Yhtä ja toista Väinö hevosista tietääkin.

Ehkä hän kertoo pienelle ystäväelleen, mitä varusteita ratsastuksessa tarvitaan. Tai kuinka venäläiset santarit ratsastivat Lappeenrannassa.

Tai miten yhtä tykkiä vedettiin kuudella hevosella, kun Tamperetta ryhdyttiin valtaamaan punaisilta.

Tuolloin, maaliskuussa 1918, keli oli kauhea. Onneksi hevoset olivat tottelevaisia metsätyöhevosia. Ne eivät lannis-

tuneet, vaikka jää tien päällä oli puoliksi sulanut ja raskaat tykit romahtivat vähän väliä kurasohjoon.

Siitä on nyt 75 vuotta. Ymmärtääköhän Alex, miten pitkä aika se oikeastaan on?

Vielä vaikeampi hänen on varmasti käsittää, että Väinö oli silloin jo 23-vuotias. Se tarkoitti tuohon aikaan että täysin aikamies — ja sitä paitsi hyvin koulutettu ammattisotilas.

Väinö palveli patterinpäällikkönä valkoisten joukoissa Suomen vapaussodassa — tai kapinassa niin kuin sitä silloin kutsuttiin.

Hän oli sitä ennen käynyt teknillistä opistoa, mutta päättänyt sitten lähteä Saksaan, Lockstedtiin leirille, koulutautumaan jääkäriksi.

Suomi oli saatava itsenäiseksi, ja siihen tarvittiin omia koulutettuja sotajoukkoja.

Jääkärikoulutuksen aikana Väinö oli jo saanut Saksan armeijasta taistelukokemustakin. Hän oli sotinut Venäjää vastaan nykyisen Latvian alueella.

Sitten bolshevikit olivat kaapanneet vallan Venäjällä. Suomalaiset olivat käyttäneet tilaisuutta hyväkseen, julistaneet maansa itsenäiseksi ja ryhtyneet veljeilemään kommunistisen Venäjän kanssa.

Väinö oli ihmeissään Saksassa. Mitä virkaa oli nyt jääkäreillä?

Oliko heistä tullut Suomelle kiusan-kappale, josta haluttiin päästä eroon?

Pian Väinöä ja muita jääkäreitä kuitenkin tarvittiin, kun sosialistit ryhtyivät puuhaamaan vallankumousta Suomeenkin.

Syttyi sisällissota. Jääkärit matkustivat kotimaahan, mutta eivät taistelemaan venäläisiä vastaan, niin kuin olivat pitkään luulleet. He joutuivat hyökkäämään kohti suomalaisia — omia naapureitaan ja sukulaisiakin.

Väinö ei sitä oikein osaa kauhistella. Silloin ajateltiin vain, että edessä oli vihollinen. Sota oli sotaa.

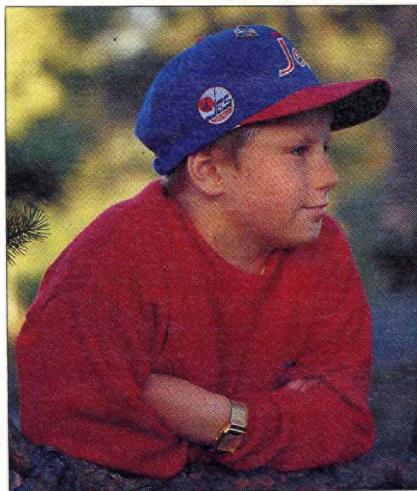
Väinö ja Alex kulkevat hitaasti Oravatietä edemmäksi. Väinö työntää tukitelinettä loivassa ylämäessä, ja Alex seuraa vierellä.

Kymmenvuotias ei osaa ollenkaan kuvitella, että kotikadun asukkaat ryhtyisivät äkkiä tappamaan toisiaan. Alexhan tuntee melkein kaikki Oravatiellä.

Mutta Väinö on senkin ihmeen kokenut.

Hänellä on tarkka muisto luokkataistelun alkua ajoilta. Silloin Väinö oli aivan saman ikäinen pikkupoika kuin Alex on nyt.

Oli lokakuun loppu 1905. Väinö oli leikkimässä Lappeenrannassa kotinsa lähellä. Hän oli noussut korkean kallion päälle, ja puiden välistä näkyi tielle.

Alex ei osaa kuvitella Oravtien naapureita toisiaan tappamassa

Siellä marssi äänekäs joukko.

Suurilakko oli alkanut, ja työläiset olivat matkalla tehtaalta kaupunkiin vaatimaan parempia työoloja ja yleistä äänioikeutta.

Vaikka Alex on kuunnellut paljon Väinön kertomuksia menneistä ajoista, hän ei mitenkään osaa kuvitella Oravtien naapureita pyssyt käsissä toisiaan vastassa.

Toisaalta sota on kyllä tuttu televisiosta. Alex näkee melkein päivittäin uutisfilmejä Jugoslaviasta. Kuvissa on kranaattien silpomia ikätovereita.

Väinö puolestaan seuraa joka päivä sotauutisia radiosta ja lehtiä suurennuslaitteen avulla lukemalla. Televisiota hän ei enää näe katsoa.

Väinöä Jugoslavian tilanne huolettaa siksikin, että hän tuntee sen maan niin hyvin. 1950-luvulla hän matkusteli vaimonsa kanssa Jugoslaviassa sikäläisten kansanedustajien vieraana.

Miksi sotia sitten on? Miksi Jugoslaviassa taistellaan? Mitä olisi pitänyt tehdä, ettei sota olisi syttynyt?

Kyllä kai Alex on sitäkin kysynyt Väinöltä.

Mutta mitä Väinö voisi siihen muuta sanoa kuin huokaista syvään.

Näille sotaisille kansoille ei olisi pitänyt myydä aseistusta. Mutta kukapa jättäisi asekaupasta saadut rahat ottamatta?

Sitä Väinö iltaisin radionsa ääressä murehtii.

Mutta onneksi televisiosta tulee hauskempaakin katsottavaa kuin Sarajevon kärsiviä lapsia.

Bond-elokuvat esimerkiksi ovat hyviä — ja paras James Bond, se on

Alexin mielestä tietysti Roger Moore.

Tänään Alex kirjoitti koulussa Bondseikkailun. Se tapahtui kummitustalossa, josta oli kolme lasta kadonnut.

Bondille olisi käynyt huonosti ilman erikoisrakenteista taskulamppuaan. Siinä oli monta nappia, joista yhtä painamalla esiin tuli pistoolinpiippu. Toisesta tuli lamppu, joka valaisi 500 metriä. Kun nappia painoi uudestaan, valo sammui, ja tilalle tuli lasersäde, joka vaikutti 35 sekuntia. Lisäksi lampussa oli veitsi.

Ja onhan Alex varmasti kertonut Väinölle lempitelevisiosarjastaan *Kyllä Jeeves hoitaa*.

Esimerkiksi eilisessä jaksossa Bertie ja Jeeves olivat tulossa Yhdysvalloista Englantiin höyrylaivalla.

Äkkiä vihollisia tuli joka suunnalta. Bertie kysyi apulaiseltaan: "Onko ideoita, Jeeves?" Tämä vastasi: "Vain yksi, sir", ja hyppäsi yli laidan.

Alex nauraa makeasti — ja taitaa Väinöäkin hymyilyttää, sillä hänellä on vielä paljon iloa tallella.

Alex muistaa, miten hän kerran viime keväänä oli Väinön kanssa kävelyllä. Hän tuli sitten sanoneeksi, että tänään on aprillipäivä. Ahaa, Väinö innostui.

Samassa vastaan tuli kaksi Alexin kaveria.

Katsokaas, tuonne meni pallo, sanoi Väinö.

Pojat katsoivat. Aprillia!

Väinön ja Alexin liitti yhteen marsalkka Mannerheim. Se tapahtui kolme vuotta sitten.

Alex oli ensimmäisellä luokalla Kulo-saaren ruotsinkielisellä ala-asteella.

Välitunneilla hänellä oli tapana leikkiä kuuluisaa sotapäällikköä. Oli tietenkin oma sotajoukko ja ankarat taistelut.

Naapurissa asuvalta vanhalta kenraalilta sai hyviä tietoja.

Väinöllä riittää tarinoita Mannerheimista, koska miehet tekivät aikoinaan paljon yhdessä. Molemmat miehet olivat pitkiä, Mannerheim 194 ja Väinö 190 senttiä — eikä ikäeroakaan ollut kuin 28 vuotta.

Ensimmäisen kerran he kohtasivat Vaasassa tammikuussa 1918, kun valkoiset kokosivat joukkojaan. Saksasta palannut jääkäri oli mukana rivissä tervehtimässä Mannerheimia.

Sodan jälkeen riitti puuhaa Suomen armeijan rakennustyössä, ja Väinö kohosi urallaan.

Hänestä tuli ensin raskaan tykistörykmentin komentaja, sitten rannikotykistön komentaja ja lopulta meripuolustuksen päällikkö. Vuonna 1930 hänet ylennettiin kenraalimajuriksi.

Samat vuodet Mannerheim joutui olemaan syrjässä.

Valkoisella kenraalilla ei ollut virkaa kansakunnassa, jota yritettiin yhdistää

VÄINÖ VALVE

1895
syntyi Lappeenrannassa

1914
Tekniseen opistoon
Tampereelle

1916
jääkäriksi Saksaan

1918
patterinpäällikkö
vapaussodassa

1919
raskaan tykistörykmentin
komentaja

1921
avioitui

1924
rannikotykistön
vt. komentaja

1925
ylennettiin everstiksi

1927
meripuolustuksen päällikkö

1933
ylennettiin kenraalimajuriksi

1933
merivoimien komentaja

1941
ylennettiin
kenraaliluutnantiksi

1945
puolustusministeriksi

1946
erosi puolustusvoimista

1949
avioitui toisen kerran

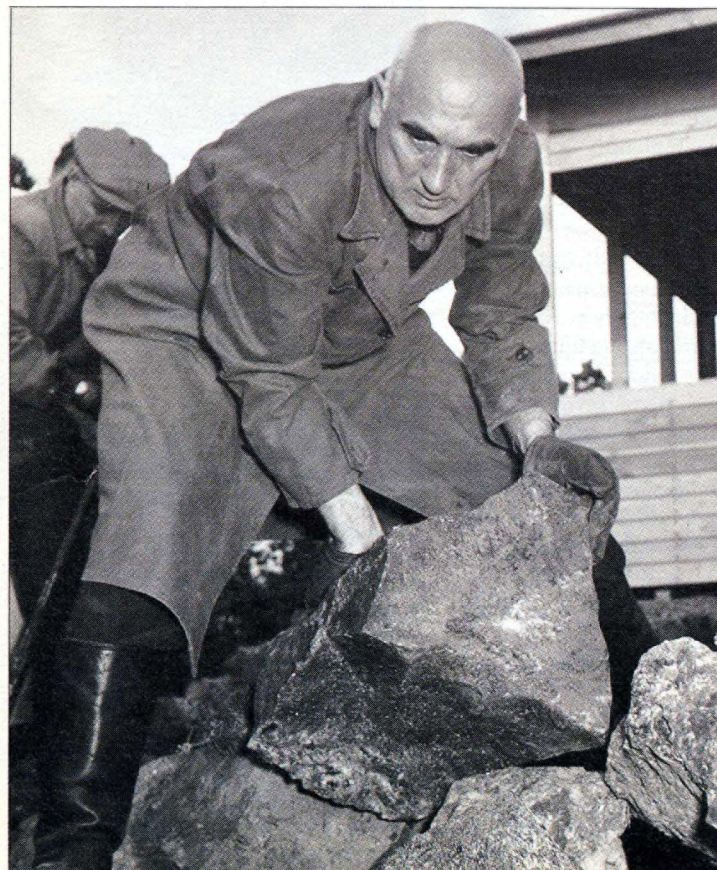
1950
KOP:n konttorinjohtaja

1959
jäi eläkkeelle

1992
ylennettiin kenraaliksi

Finlandia-arkisto

Yhtyneiden kuva-arkisto

S.A.-kuva

Valtiopäivien avajaiset 7. huhtikuuta 1945. Vasemmalta: pääministeri J. K. Paasikivi, eduskunnan puhemies K. A. Fagerholm, kauppa- ja teollisuusministeri Åke Gartz (selin), v.t. puolustusministeri Väinö Valve ja tasavallan presidentti marsalkka Mannerheim. (kuva yllä)

Sotainvalidien veljesliiton puheenjohtaja Väinö Valve pihanrakennustalkoissa syyskuussa 1954. (vasemmalla)

Kenraaliluutnantti Valve, kontra-amiraali Rahola ja Oberleutnant Seeland tarkastelevat hinaajan aseistusta Suomenlahdella huhtikuussa 1944. (oikealla)

katkeran sisällissodan jälkeen.

Sitten Väinö sai kuin vahingossa tilaisuuden auttaa Mannerheimia.

Vuonna 1931 presidentiksi valittiin Svinhufvud. Ensi töinään hän kutsui puheilleen kaksi menestyntä nuorta sotilasta, joista toinen oli Väinö.

Svinhufvud valitteli olevansa jo vanha mies. Sanokaa te nuoret, miten tässä käy? Tuleeko sota? hän kysyi.

Väinö vastasi presidentille, että pahalta näyttää. Kansainvälinen tilanne on uhaava.

Seuraavana päivänä Svinhufvud kutsui Mannerheimin taas kansakunnan palvelukseen, puolustusneuvoston puheenjohtajaksi.

Kenraali ja leikkikenraali saapuvat Oravtien matalan mäen päälle. Ollaan puolimatassa.

Väinö istuu taas lepäämään kävelytelineensä päälle. Alex seisoo vieressä ja kuuntelee.

Mannerheimista Väinö voisi kertoa pikku ystävänsä vaikkei kuinka paljon — esimerkiksi kuinka tällä oli tapana ihaila Väinön pitkiä sormia — mutta ahaa, sen Alex onkin jo kuullut.

Mutta sitä ei poika taida tietää, miten Mannerheim neuvoi Väinöä käsittelemään punaviiniä.

Väinö ei varmasti ole kertonut. Hän on sen sijaan monet kerrat varoittanut Alexia viinan vaaroista.

Varttuneemmassa seurassa Väinö saattaa kuitenkin paljastaa Mannerheimin niksin.

Hyvää ruokaa ja juomaa harrastaneen aristokraatin mielestä ei nimittäin ollut lainkaan välttämätöntä ostaa kallista viiniä. Halpa kelpasi, jos se herätettiin oikein.

Viini piti ensin kaataa omasta pullostaan toiseen pulloon. Alkuperäiseen pulloon päästettiin kiehuvaa vettä, odotettiin hetki ja kaadettiin vesi pois. Pullo oli nyt kuumentunut, ja viini laskettiin siihen takaisin. Tämän käsittelyn jälkeen juoma oli valmista nautittavaksi.

On Väinö toki juonut Mannerheimin seurassa kallistakin viiniä. Kerran mukana oli myös Adolf Hitler.

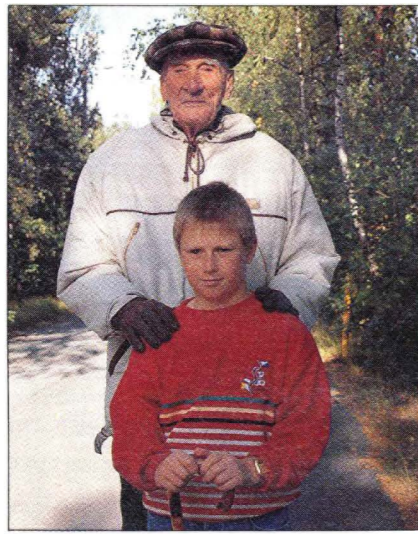
Silloin vietettiin Mannerheimin 75-vuotissyntymäpäiviä, ja juhlien yllätysvieras oli Saksan Führer.

Kunnia-ateria syötiin Mannerheimin omassa rautatievaunussa. Väinökin oli paikalla. Olihan hän jo kenraaliluutnantti ja komentanut Suomen merivoimia talvisodassa.

Ikävä kyllä Väinö joutui istumaan selkää päävieraisiin päin, eikä hän oikein kuullut, mitä siellä puhuttiin.

Mutta olivathan Suomen tiedustelun miehet järjestäneet salaäänityksen, josta ei kerrottu edes päivänsankarille itselleen. Kyllä kai ne nauhat ovat tallella, Väinö huolehtii.

Toisentyppiseen seuraan Väinö joutui heti jatkosodan jälkeen.

Väinö on monet kerrat varoittanut Alexia viinan vaaroista

Rauhansopimus oli katkera, ja voitaja miehitti hotelli Tornin Helsingissä. Väinö oli ensimmäisten joukossa, jotka joutuivat hakemaan määräyksiä valvontakomissiolta.

Ja outoa pöytäseuraa riitti senkin jälkeen. Mannerheimin pyynnöstä Väinö nimitettiin sodanjälkeiseen hallitukseen puolustusministeriksi.

Silloin valtioneuvoston istunnot oli tapana aloittaa syömällä lounasta.

Katkerasta kansalaissodasta oli kulu- nut 28 vuotta. Pienessä sivupöydässä istui sovussa vertauskuullinen kaksik- ko:

Toinen oli Väinö — jääkäri, kenraali ja meripuolustuksen komentaja sodassa Neuvostoliittoa vastaan. Toinen oli Yrjö Leino, Suomen historian ensimmäi- nen kommunistiministeri.

On leväty. Taas Väinö jaksaa jatkaa rauhallista päiväkävelyään Alexin kanssa.

Oravatie lähtee laskemaan loivasti alas. Vasemmalle jää ankeannäköinen vihreä muuntajarakennus.

Pienen vaahteran lehdet ovat jo aivan keltaiset. Syksy on tulossa.

Mutta ei taida taaskaan tulla kunnan talvea.

Väinön on varmasti vaikea ymmärtää, miten nuori oikeastaan onkaan Alex.

Kymmenvuotias pikkupoika ei esimerkiksi voi muistaa kunnan kinoksia Oravtien pientareilla. Niin kauan on kulunut Helsingin pakkastalvista.

Väinö on tietenkin hankensa tarpot- tun ja pakkasensa palellut.

Lumiseen maisemaan liittyy myös vanhan miehen kaikkein väkevin muisto. Silloin kuolema oli lähellä.

Jääkäriksi lähteminen oli raskas päätös. Venäläiset santarmit olivat saaneet vihiä suomalaisten suunnitelmasta. He lopettivat siksi passien myöntämisen nuorille miehille ja ryhtyivät vahtimaan rajoja entistä tarkemmin.

Oli lähdeittävä salaa. Väinö päätti neljän kumppaninsa kanssa hiihtää Merenkurkun yli Uudenkaarlepyyn kohdalta, vaikka taivalta olikin tiedossa 74 kilometriä.

Matkasta tuli hirvittävä. Jo kolmen tunnin jälkeen nuorukaisista kaksi kääntyi takaisin. Kohta Väinö huomasi olevansa yksin.

Myöhemmin, lopen uupuneena, Väinö alkoi nähdä harhoja. Hän kuvitteli elävänsä pakanuuden aikaa kivikaudella.

Äkkiä Väinö näki jäärykkyissä liikettä. Hän veti esiin isänsä revolverin ja ampui. Liikettä ei enää näkynyt.

Väinö ampui toisen kerran. Hän yritti laukaista vielä kolmannen kerran, mutta ase meni epäkuuntoon.

Vähitellen harhat väistyivät, ja Väinö lähti jatkamaan loputonta taivaltaan.

Pian voimat alkoivat uudelleen uupua. Toivottomuus valtasi taas mie- len.

Väinö oli varma, ettei koskaan pääsi- si perille.

Hän päätti ampua itsensä. Väinö otti revolverin esiin, laukaisi, mutta onnek- si ase oli yhä epäkuunnossa.

Epätoivoinen matka jatkui, kunnes Väinö keksi mahdollisuuden hukutta- tua. Kahden jääkerroksen väliin oli jäänyt vettä. Sinne Väinö syöksyi pää edellä, mutta selkäreppu tarttui jäähän.

Lopulta, 38 tunnin hiihdon jälkeen, Väinö saapui Ruotsin rannikolle.

Hän näki ihmishahmon — se oli ruotsalainen hylkeenpyytäjä.

Hälsningar från Finland! Väinö hui- si. Terveisiä Suomesta.

Ystävykset kääntyvät Ilvestielle ja lähtevät jälleen nousemaan vastamäkeä. Sitten reitti kääntyy taas oikealle. Nyt kadun nimi on Näättätie.

Ympäriellä näkyy vauraita omakotita- loja, puutarhoja, vihreä Volvo, harmaa kivitolppa portin pielessä.

Kovin on toisen näköistä maisemaa kuin joskus Väinön nuoruudessa.

Ja silti sanotaan, että Suomi on histo- riansa pahimmassa taantumassa.

Niin kuitenkin on. Ja sen tietää myös Alex. Hän osaa esitelmöidä lamasta hienoin sanoin:

Osa työvoimasta on työttömänä . . . uutisissa oli että jo yli puoli miljoonaa . . . tuonti ja vienti menevät huonosti . . . muut maat eivät osta Suome- ta niin paljon kuin ennen . . .

Ehkä Väinö on opettanut.

Varmasti vanha kenraali tietäisi myös, miten lamasta selvittäisiin. Oli-

han hän koko 1950-luvun Kansallispan- kin konttorinjohtajana.

Väinön ohjeet olisivat selvät: Palkko- ja on laskettava, ja vähemmällä on tultava toimeen. On tehtävä työtä hal- vemmalla, että muut ostaisivat suoma- laisia tuotteita.

Mutta laman lisäksi Väinöllä on toi- nen, paljon suurempi murhe.

Kun hän sitä joskus iltaisin itseksensä pohtii, huulilta saattaa kuin vahingossa päästä harmistunut huudahdus:

Hitto!

Niin huolestuttavia ovat uutiset Ve- näjältä. Ja Jugoslaviassa jo soditaan. Venäjä on valtava maa, eikä sen koskaan tarvitse välittää muiden painostuksesta. Ja se pysyy aina Suomen naapurina.

Väinön mielestä Suomen olisi kiireesti liityttävä Euroopan yhteisöön.

Muuten voimme taas jäädä yksin. Siitä Väinöllä ja muilla vanhoilla ihmisi- llä on niin kovin huonoja kokemuk- sia.

Riittäisikö se? Mitä muuta pitäisi tehdä Suomen puolesta?

Väinöltä sitä pitäisi kysyä, jos jolta- kulta.

Ennen vastaustaan Väinö painaisi päänsä alas. Sivelisi päälakeaan käm- menellä. Mieltisi. Nostaisi sitten kat- seensa ylös ja sanoisi varmalla äänellä: Sotakalustoa.

Eikä siinä ohjeessa olisi Alexin mie- lestä — eikä kenenkään joka sen sattui- si kuulemaan — hiukkaakaan kenraalin militarismia, vaan pelkkää vanhan mie- hen kokemusta ja viisautta.

Koti lähestyy. Juuri nyt ystävykset sivuuttavat Alexin hauskimman leikkipaikan.

Se on käppyräinen mänty. Niin, tai oikeastaan laiva — nimeltään *H.M.S Hood*. Sen matkavuhti on 31 solmua.

Ja sen vieressä on toinen mänty, nimeltään *Halla kahdeksan*, jota ko- mentaa Alexin ystävä.

Laivat ovat Alexin rakkain harrastus, ja aikuisena ne ovat hänelle työtä.

Alexista tulee nimittäin amiraali.

Kaksikko saapuu Väinön kodin luok- se. On jo aikakin, sillä Alexilla alkaa olla kiire judoharjoituksiin.

Judoharjoituksiin?

Väinön nuoruuden voimisteluharras- tus oli mylläröinti. Kuten judossa, sii- näkin annettiin elämänohjeita liikunnan ohessa.

Onko kumppanusten 88 vuoden ikä- ero sittenkään niin suuri? Väinön lap- suuden sankari oli Sherlock Holmes. Alex tuntee hänet televisiosta.

Väinö työntää kävelytукensa kohti rivitalokotiaan, jossa hän asuu kahdes- taan vaimonsa kanssa.

Alex juoksee pari askelta ja avaa kotiporttinsa.

Ystävykset heilauttavat kättä, kilo- metrin lenkki on taas takana.

Huomenna tavataan.